

MAKALELER

Muhammed İkbâl

Düşünce, 238 Sayfa

İslam dünyasının en büyük düşünürlerinden biri olan İkbâl'in temel hedefi, Batı kültürünün Müslüman toplumlar üzerindeki zayıflatıcı, hatta yok edici etkilerine karşı entelektüel düzeyde mücadele öğretisini toplumun her kesimine yaymaya çalışmak olarak özetlenebilir. İslam dünyasında yüzyıllardır süregelen durağanlığın kırılmasını zorunlu gören İkbâl'in öncelikli amacı, İslami düşünce yapısını derinlemesine inceleyip çağın şartlarına göre yeniden yapılandırmanın yolunu açmaktır. İkbâl'in çeşitli zamanlarda yazdığı makaleler toplu bir şekilde bu eserde yer almaktadır. Bu makaleler, İkbâl'i okumak, anlamak ve yorumlamak isteyenlere katkı sağlayacaktır.

HECE

ISSN 1301- 1 X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL:7 SAYI:73 OCAK 2003

ÖZEL SAYI: 5

3. BASKI

SEZAI KARAKOÇ VE

Bir Uygarlık Tasarımı Olarak *DİRİLİŞ*

HECE ÖZEL SAYILARI

- 1- Türk Öykücülüğü / 2- Türk Şiiri / 3- Ahmet Hamdi Tanpınar / 4- Türk Romanı /
5- Diriliş ve Sezai Karakoç / 6- Eleştiri / 7- Edebiyat ve Nuri Pakdil /
8- Hayat-Edebiyat-Siyaset / 9- Büyük Doğu ve Necip Fazıl Kısakürek /
10- Çocuk Edebiyatı / 11- Hareket ve Nurettin Topçu /
16- Modernizmden Postmodernizme / 17- Yahya Kemal Beyatlı / 18- Şehirlerin Dili /
19- Cemil Meriç / 20- Yerlilik / 21- Rasim Özdenören / 22- Gezi / 23- Kemal Tahir /
24- Medeniyet / 25- Muhammed İkbâl / 26- İslâm Medeniyeti / 27- Orhan Kemal /
28- Batı Medeniyeti / 29- Peyami Safa / 30- Günlük / 31- Aliya İzzetbegoviç /
32- Dijital Kültür / 33- Ahmet Haşim / 34- Afrika / 35- Sabahattin Ali

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ

ISSN 1301-210X

(Her ayın birinde yayımlanır)

YIL: 7 SAYI: 73

1. Basım: Ocak 2003

2. Basım: Aralık 2010

3. Basım: Şubat 2018

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ömer Faruk Ergezen

I. ve II. Baskı Genel Yayın Yönetmeni

Hüseyin Su

III. Baskı Genel Yayın Yönetmeni

Rasim Özdenören

Yayın Kurulu

Âtîf Bedir, Cafer Haydar, Hayriye Ünal,

İbrahim Demirci, Yusuf Turan Günaydın

III. Baskının Editörü: Turan Karataş, Mert Öksüz

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1 Kızılay / Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 Fax: (312) 419 69 14

P.K. 79 Yenişehir / Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: sarakusta.com.tr

Baskı: dumat.com.tr

2018 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 180 ₺

Kurumlar İçin: 430 ₺

Yurt Dışı: 150 €

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 10. 02. 2018

İÇİNDEKİLER

Sezai Karakoç	5
İkinci Baskı İçin	8
Üçüncü Baskı İçin Ön Söz	9
I. BÖLÜM: HAYATI, KİŞİLİĞİ, PORTRESİ	
İsmail Sert/Yıldırım Aydınlığında Bir Ağaç Olarak Şair	13
Turan Karataş/Tanıdıkça Büyüyen ve Güzelleşen...	29
Kenan Çağan/Şairin Bir Entelektüel Olarak Portresi	37
II. BÖLÜM: SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİ	
Laurent Mignon/Kaldırımlar'dan Monna Rosa'ya	49
Ahmet Ada/İkinci Yeni ve Sezai Karakoç'un İlk Şiir Kitabı: Körfez	62
Murat Sönmez/Şahdamar	69
Süleyman Sähra/Şiir İşinde 'Müthiş' Bir Teknik	79
Mert Öksüz/Modern Kelime ve İmgeler Arasında Hızıyla Kırk Saat	86
Mustafa Muharrem/Geometri Sağnağı Altında	
Sesler ve Sezai Karakoç	93
Selahattin İpek/Bir Şairin Varoluş Serüveni: Taha'nın Kitabı	100
Sıddık Akbayır/Gül Muştusu'na Dair Bir Yorum Denemesi	112
Muhammet Safa/Özülkenin Yolcusu	127
Şaban Abak/Çeşmeler ve Şairler	130
Şaban Sağlık/"Tanrı'nın Gözüyle Bakış Penceresi"	
Yahut Sezai Karakoç'un Ayinler'i	137
Ramazan Kaplan/Çağdaş Bir Leylâ ve Mecnun Hikâyesi:	
Sezai Karakoç'un Leylâ İle Mecnun'u	162
Mustafa Aydoğan/Şiirler VII; Ateş, Dans, Kadın ve Medeniyet	186
İbrahim Eryiğit/Onüçüncü Sağanak: Alinyazısı Saati	191
III. BÖLÜM: SANATININ GEÇMİŞE VE GELECEĞE SALINIMI	
Recep Duymaz/Sezai Karakoç'un Estetiği	120
Mustafa Kirenci/Diriliş Akımı: Düşüncenin ve Şiirin Çağrısı	251
Kâmil Eşfak Berki/Sezai Karakoç Şiirinin Gelenekten Beslenişi	260
Hayriye Ünal/Sezai Karakoç'un Gölgesi	264
Sıddık Akbayır/Monna Rosa'dan 1980 Kuşağına Düşen Gölgeler	275
Musa Balcı/Sezai Karakoç'un Şiirinde Fars Edebiyatının İzleri & Farsçada	
Sezai Karakoç	281
Turan Karataş/Sezai Karakoç ve İkinci Yeni	291
Beyhan Kanter/İkinci Yeni Şairlerinin Bakışıyla Sezai Karakoç	300
Sadi Karacı/Diriliş Şiiri ve II. Yeni: Sezai Karakoç ve Dönemdeşleri	310
Burhan Eren/Gök Çiğinin Tüveyçleri	316
Kâmil Eşfak Berki/Diriliş Şiirinde Tabiat	322
Hayrettin Orhanoğlu/Kırılgan Bir Müşahit: Sezai Karakoç Yahut Varlık-İnsan'ın	
Uğrak Yeri Diriliş	327
IV. BÖLÜM: BİR MEDENİYET TASARIMI: DİRİLİŞ	
Hüseyin Su/Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi	337

Ömer Lekesiz/Diriliş ve Uygarlık	354
Kurtuluş Kayalı/Sezai Karakoç'un Düşünceleri Konusunda Bazı Gözlemler	
Yapmayı Denemek	376
Akif Emre/Bir Dünya Tasarımı ve Orta Doğu	385
Mahmut Kanık/Diriliş Akımının Öncüleri	394
Muhiddin Bilge/Diriliş Düşüncesinde Toplum, Millet ve Devlet	409
Hilmi Uçan/Sezai Karakoç'un Günlük Yazılarında İnsana, Türkiye'ye,	
Orta Doğu'ya, Batı'ya ve Dünyaya Bakış Açısı	421
Köksal Alver/İnsan ve Toplum Gerçekliğini Hecelelemek-Sezai Karakoç'un	
Düşünce Yazıları	431
Akif Emre/Sezai Karakoç'ta; Üç Şehir, Üç Sesleniş	438
Mehmet Doğan/Diriliş ve Çevresi	444
Alaeddin özdenören/Ozanın Göstergeleri	453
Nazif Gürdoğan/Ekonomi Kültürün Üretim Dönük Yüzüdür	463
Hamit Can/Siyasal Bir Tasarım Olarak: Diriliş Partisi	467

V. BÖLÜM: DÜZYAZININ DÜNYASINDA

Hüseyin Su/Diriliş Neslinin Öyküleri	479
Necip Tosun/Diriliş Tiyatrosu	495
Necmettin Turinay/Sezai Karakoç'un Öksüz Kitabı: Hatıralar	502
Âlim Kahraman/Diriliş ve Edebiyat Düşüncesi	512
İbrahim Demirci/Diriliş'in Dili Yahut Dilin Dirilişi	514
Faruk Uysal/Sezai Karakoç'un Çevirileri ve Çevirmenliği	525
Elif Didâr/Mevlâna'ya Yerli ve Yerinde Bir Bakış	531
Kenan Erdoğan/Sezai Karakoç'un Aynasından	
Yunus Emre'yi Seyretmek	536
Fatih Özdemir/Sezai Karakoç'un Gözünden Mehmet Âkif	550

VI. BÖLÜM: SORUŞTURMA

İhsan Deniz/Sezai Karakoç'un Şiir Mirası	557
Mehmet H. Doğan/Sezai Karakoç'un Pazar Postası'ndaki Birkaç Yazısı	560
Talat Sait Halman/Karakoç: Özgün Sentez	564
Abdullah Öztemiz Hacitahiroğlu/Sezai Karakoç'a Dair	565
Ahmet Oktay/Karakoç İçin	567
Hüseyin Atlansoy/Dağı Aşan Şair	569
Halil Güney/Varlığı Dirilten Mısralar	571
Orhan Duru/Şiirimizin Gizli Bir Kahramanı: Sezai Karakoç	574
Güven Turan/Sezai Karakoç Üzerine...	575
Süreyya Berfe/Saygıdeğer Sezai Bey	576
Gülten Akın/Sayın Hüseyin Su, Hece Dergisi	577

VII. BÖLÜM: KAYNAKÇA

İlyas Dirin/Diriliş Dergisi	581
Sezai Karakoç'un Kitapları	590
Sezai Karakoç'un Şiir, Yazı ve Röportajlarının Yayımlandığı	
Dergi ve Gazeteler	594
Mustafa Kirenci/Üstat Sezai Karakoç Hakkında Yazılanlar	596

Sezai Karakoç

Ve Bir Medeniyet Tasarımı Olarak Diriliş

Yaşadığı tarihsel ve toplumsal çalkantının üzerinden bunca zaman geçmesine karşın Türkiye, toplumsal hayatın bütün alanlarında hâlâ durulamamıştır. Çok yakın bir zamanda da kolay kolay durulacağı benzemiyor. Bilinçli ya da bilinçsiz, elyordamıyla, iyi niyetli, çıkar amaçlı... bütün çabalar, tarihsel ve toplumsal çalkantıyı hazırlayan, günyüzüne çıkararak koşulların belirmesiyle birlikte başlamış ve hâlâ da sürmektedir. Bazen siyasal, bazen kültürel, sanatsal, düşünsel, bazen ekonomik, bazen de dinî alanlarda yoğunlaşmış bu çabalar ve çalışmalar. Tarihsel çalkantımızın nedenlerini, bu alanların birinde ya da birkaçında görenler, çıkış yolunu, çözüm önerilerini de aynı doğrultuda göstermişler; düşünürler, sanatçılar, yazarlar, siyasetçiler, bilim adamları birbirlerinin çalışmalarının, düşüncelerinin ve toplumsal tasarımlarının iyi niyetinden kuşku duymuşlar, birbirlerini itham etmişler, düşünce ve görüş ayrılıkları giderek toplumsal kamplaşmalara hatta yarılmalara ve fiilî çatışmalara yol açmıştır. Sözü ettiğimiz bu taraflardan biri ve en güçlüsü de devlet olmuştur her zaman. En başta herkesin, yalnızca bir çıkış yolu arama niyeti ve çabası, giderek bir tarih ve uygarlık çatışmasına, en azından inatlaşmaya dönüşmüş ve hâlâ da bu gerginlik ve çatışma, düşünceden siyasete, ekonomiden sanata, edebiyata, kültüre ve dine kadar her alanda etkisini artırarak sürdürmektedir.

Evet, 'Bir kere kaymaya görsün ayağı toplumun...' artık onu durdurmak kolay değildir. Bu kayma, toplumun kuruluş sürecinden daha uzun sürebilir. Kurulustaki dayanışma, yapma bilinci ve coşkusu, yükselişe, oluşa katılma kıvancı, artık yerini paniğe, kaybetme korkusuna ve suçlamaya bırakmıştır. "Ölçüler bütünüyle kaybolmuştur âdeta bu toplumda. Toplumun yorgun omuzları bu yaralanmış şuurun duyarlığını taşıyamamaktadır. Her duygu, kendini dışa vururken tersiyle ifade etmektedir. Onun için dostunun düşmanı, düşmanının hayranıdır o toplum artık. İchtutukluluk, toplumu samimiyetten sahteliğe, kendine güvenden kendinden şüpheye, doğruluktan yalana, dosdoğru yürümekten şaşkınlığa itmiştir. En büyük mazlûmlar da en büyük zalimler de artık o toplumda kucak kucağadır kimi zaman, kimi zaman da bıçak kesimi ayrılmışlardır. Sözün en söylenmemesi gerekeni gününbirlik dedikodu hâlini almış, en söylenmesi gerekeni de en büyük cezalarla yasaklanmıştır."

Evet, Türkiye, her alanda ve anlamda ayağı kayan toplumun bu düşüncelerle resmedilen hâlini yaşamaya devam ediyor; hem de büyük bir aymazlıkla. Maddi ve manevi değerlerine, tarihsel ve toplumsal dinamiklerine, ka-

derin ve tarihin kendisine yüklediği misyona aldırmanın, kimi zaman da en zayıf tutamlara tutunmaya çalışarak kaymaya devam ediyor. Bu tarihsel ve toplumsal herc ü merc içinde deha 'çöplüğe' itilmiş, küçük kurnazlık 'suyun başına' geçmiştir. Böylece, toplumun yaşadıklarını bütüncül bir bakış açısıyla gören, toplumu varoluş hamurunu yoğuran kurucu dinamikler doğrultusunda ve uygarlık paradigması bağlamında değerlendiren, sorunları ferasetle irdeleyebilen, güncelin, günübürlük kaygıların kışkırtıcılığına aldırmanın, bireysel ve toplumsal komplekslere kapılmadan çözümler üreten ve sunan kalemlerin ve seslerin görülmeleri ve duyulmaları zorlaştığı kadar, önemleri ve işlevleri de artmıştır. Toplumsal panik içinde, ağıyarını mani, efradını cami bir bütünlüğe sahip düşünsel analizlerin ve önerilerin sayısı çok da fazla değildir. Kendi yapısı içinde bütünlüğe ulaşanlar bir yana, birbirini bütünlendirebilecek, birbirine eklenilebilecek olanlar bile, tarihsel ve toplumsal ihtiyacımızı karşılayabilecek, toplumsal kaymayı durdurup, panikten kurtarabilecek kadar değildir ne yazık ki. Türkiye sorunsalından hareketle İslam dünyasının, uygarlık bağlamında düşünsel, siyasal, kültürel, ekonomik gerçeklerini dinî görüngeden analiz eden, sorunların kaynaklarına uygun çözüm önerileri olan, bize; hem geçmişe hem de geleceğe dönük bir uygarlık tasarımı ve değerlendirmesi sunan Sezai Karakoç'un son elli yılda düşünür, şair, yazar... kimliği ve kişiliğiyle ortaya koyduğu, *Diriliş Düşüncesi*'ni, ayağı kayan İslam toplumunun yaşadığı vaki sürece bir müdahâle olarak görüyoruz. Bu açıdan *Diriliş*'in, her yönden, enine boyuna değerlendirilmesi, incelenmesi, bakış açısının ve önerilerinin iyi kavranması gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye ve İslam dünyasının düşünsel gerçekliği açısından *Diriliş*'in bir imkân olduğunun fark edilmesinin gerekliliğine inanıyoruz.

Bu bağlamda değerlendirilmesi ve özümsemesi gereken yalnızca Sezai Karakoç ve *Diriliş* değil elbette. Böyle bir kuşatıcı bakışla *Risale-i Nur*'un, tasavvuf düşünce ve hareketlerinin, Necip Fazıl ve *Büyük Doğu*'nun, Nuri Pakdil ve *Edebiyat* dergisinin, Nurettin Topçu ve *Hareket*'in, siyasal partileşme süreçlerinin de özümsemesinin ve değerlendirilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Sezai Karakoç'u ve onun adıyla özdeşleşen *Diriliş* dergisini, *diriliş* kavramı bağlamında *Bir Uygarlık Tasarımı* başlığıyla hacimli bir özel sayı hâlinde ele alıp enine boyuna incelerken bu düşüncelerden hareket ettik. Sezai Karakoç'un düşünür, şair, yazar, sanatçı, kültür adamı kimliklerinin yeterince ortaya çıkarılması, onun İslam uygarlığı bağlamındaki bütüncül bakış açısının görülmesi, bu niyetimizin ve çalışmamızın temel amaçlarından birisidir. Bu açıdan anlaşılması ve değerlendirilmesi zor bir insan ve konuyu da seçtiğimiz farkındayız. O, hem düşüncenin hem de şiirin, sanatın, edebiyatın, siyasetin hakkını vermeyi bilen bir insandır. Siyasal analizlerinden şiirlerine, öykülerine ve düşüncelerine

kadar, onda manevi bir dehanın izlerini sürmek zor olduğu kadar, öğreticidir de. Hemen her konuda konuşan ve her türde yazan birisi olarak Sezai Karakoç, ortaya koyduğu toplamda sanatın sanat, düşüncenin de düşünce olarak hakkını vermiştir. Hem Türkiye hem de İslam coğrafyası bağlamında ele alındığında, son derece yerli ve yeni bir düşünüş ve tasarımıdır *Diriliş*.

Özel sayının hazırlanması sırasında gözettığımız hassasiyetlere bağlı kalmaya ve bu bağlamda elimizden geleni esirgememeye gayret ettik. Yine de eksiklerimizin olduğunun bilincindeyiz. *Diriliş* kavramını merkeze alan bir özel sayı olması nedeniyle, hemen her konudaki incelemelerde, tekrar sanısı uyandırabilecek, aynı konunun hatta aynı düşüncelerin ve cümlelerin farklı yaklaşımlarla ele alındığı görülecektir.

Önceki özel sayılarımızda incelediğimiz konularda olduğu gibi bu özel sayımızda da hem *Sezai Karakoç* hem de *Diriliş* için Hasan Çelebi'nin hazırladığı mükemmel bir kaynakça ve dizin bulacaksınız. Fotoğraf yerine Hasan Aycın'ın çizgilerine yer vermeyi daha uygun bulduk bu özel sayımızda. Kapak fotoğraflarını ise Ahmet Kot'un arşivine borçluyuz. Her iki arkadaşımıza ve gerek hazırlık, gerekse yazılarıyla özel sayımızın zenginleşmesinde emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Şubat 2003'te yeni sayımızda ve Mayıs 2003'te, *Eleştiri Özel Sayısı*'nda buluşmak dileğiyle.

Hoşça kalın.

İKİNCİ BASKI İÇİN...

Hece dergisinin 5. özel sayısı, *Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç*, Ocak 2003'te yayımlanmıştı. Bu özel sayımızın sunuşunda, belli bir plan çerçevesinde, kapsayıcı bir bakış açısıyla benzeri özel sayı hazırlıklarımızın olacağı da duyurulmuştu. Beşinci özel sayımızın yayımlanmasının üzerinden yedi yıl geçtikten sonra bugün, yedi yıl önceki özel sayı hazırlama hedeflerimize ulaştığımızı hatta bu hedefleri çoğaltıp büyüttüğümüzü rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Varmayı planladığımız noktanın çok gerisindeyiz elbette. Ancak yola çıktığımız yerde de değiliz kuşkusuz.

Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç sayımız, yayımlandığı günlerde ülkemizin değişik yerlerinden, hele hele köy ve kasabalarından, değişik meslek erbabından *Hece*'yi arayanlar, kâh tebrik ediyor kâh bu sayıya nasıl ulaşabileceklerini soruyordu. Doğrusu bu tablo, bizi, çok etkilemişti; hem yaptığımız işin nasıl yankılandığını hem de bu toprakların, bu ülkenin kadirşinaslığını görüyorduk. Halkımız, Sezai Karakoç'u seviyordu. İlerleyen süreçte de bu coğrafyanın *Diriliş* ilgisi azalmadı ve özel sayımızın baskısı, kısa denilecek bir sürede tükendi.

Hem coğrafyamızın *Diriliş* ilgisi hem de *Hece*'nin özel sayılarıyla çıktığı yolculuğunun içeriğinin anlaşılması bakımından özel sayılarımızın her istendiğinde kolayca ulaşılabilir bir yerde bulunması gereği, yeni baskıyı zorunlu kıldı.

Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç Özel Sayısı'nın gözden geçirilmiş ikinci baskısında bazı ekler ve zenginleştirmeler bulunuyor. Yeni baskıya, birinci baskıda bulunmayan Recep Duymaz, Mustafa Kirenci, Hayriye Ünal ve Kenan Erdoğan'ın yazılarıyla bir de Albüm eklendi. Birinci baskıdaki *Sezai Karakoç ve Diriliş* için Hasan Çelebi'nin hazırladığı kaynakçayı Mustafa Kirenci, yeni baskı için güncelledi: Arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Albümün hazırlanışında yardımlarından dolayı Şaban Abak'la Mustafa Aldı'ya da ayrıca teşekkür ederiz.

Hece'nin yeni sayılarında ve özel sayılarında buluşmak dileğiyle...

ÜÇÜNCÜ BASKI İÇİN ÖN SÖZ

İlk baskısı on dört yıl önce yapılan bir özel sayının üçüncü baskısına ihtiyaç duyulması, ilk adımda iki şeyi akla getiriyor: 1. Alanında aranılan bir kaynak kıymeti kazanması, 2. Konu edindiği kişiyi ya da olguyu her yönüyle ele almış olması. Kuşkusuz Sezai Karakoç gibi çağının namuslu bir tanığı ve bilgisi olan bir düşünce adamının, büyük ve yol açıcı bir şairin konu edilmesini de göz ardı edemeyiz bu önemsenişte. Yirminci yüzyılın bu en özgün sanatkârının; yaşantısıyla, ilkeleriyle, fikirleriyle, eserleriyle, yazdıklarıyla ve hakkında yazılanlarla, çevresiyle ve etkisiyle derlenip toparlandığı, anlatıldığı, kayıtlara geçirildiği böyle bir özel sayının yeniden basılıyor olması her hâlükârda yararlıdır, heyecan vericidir. Elinizdeki baskı ile özel sayının daha bir tamamlanıp olgunluk kazandığını tereddütsüz söyleyebiliriz.

Bu baskıda dört başlık altında toplayacağımız işler yapıldı: 1. Mevcut yazıların okunması ve tashihi, 2. İç planda yapılan düzenleme, 3. Eksiği duyulan yeni yazılar eklenmesi, 4. Kaynakların güncellenmesi.

1. Özel sayıdaki mevcut yazılar, yazım birliği sağlanması ve gözden kaçan hataların düzeltilmesi için okundu. Bu ameliyenin sonunda, merama müdahale etmemek şartıyla birçok düzenleme ve netleştirme (çeşitli anlatım bozuklukları, kelimelerin yanlış yazımı, kip ve ek uyumsuzlukları, gereksiz sözcük tekrarları, bağlaçların, edatların hatalı kullanımı, noktalama işaretlerinin eklenmesi ya da çıkarılması vb.) yapıldı. Bütün yazılar için TDK'nın güncel yazım kılavuzu esas kabul edildi. Böylece, farklı yazarların münferit makalelerinden meydana gelen özel sayının bir yazım tutarlılığına sahip olması için kelimeler ve terimler arasında imla birliği sağlanmış oldu. Ayrıca eserlerin tırnak içinde mi, eğik mi, koyu renkli mi yazılacağı gibi tercihlerde de birliğe gidildi. Kitap, dergi, gazete gibi neşriyatların isimleri eğik (italik) yazıldı, eserin içindeki bir parça (makale, şiir vb.) tırnak içine alındı. Bu değişiklikler alıntılarda nadiren (anlam belirsizliği olduğu hâllerde dini-dinî gibi) uygulandı. Alıntı parçalar genelde olduğu şekilde bırakıldı. Kısaltma birliğine de gidildi. Cilt, sayı, sayfa gibi sözcükler kısaltıldı.

2. Bölümlerin, dolayısıyla yazıların tertibinde yeni bir düzenleme yaptık bu baskıda. Sanatkârdan sanata ve düşünceye, oradan çevreye ve etkiye doğru bir düzenleme gözetilerek bazı bölümlerin ve yazıların yerleri değiştirildi. Okura ilk adımda ağır gelebilecek fikrî mütalaalar yerine girizgâh mahiyetindeki hayat ve şahsiyet yazıları, okumayı teşvik edici bir başlangıç oldu. Evvela, özel sayının konusu olan sanatkâr tanunsın istedik. İçinde yer alan yazıların anlattığına uygun olsun diye bölümlerin adlarında da bazı değişiklikler yaptık.

3. Bu baskıya eksikliğini gördüğümüz dokuz yazı ekledik. Beyhan Kanter,

Fatih Özdemir, Mert Öksüz, Muhammet Safa, Sıddık Akbayır, Musa Balcı, Turan Karataş, Elif Didâr'ın kaleme aldığı yazıların bu yeni baskıya zenginlik kattığını düşünüyoruz. Bu arada, daha önceki iki baskıda bulunan bir yazı, yazarının isteği doğrultusunda bu baskıdan çıkarıldı. Var olan diğer yazılara dokunmadık.

4. Kaynakça, mümkün olduğunca güncellendi. Mustafa Kirenci elindeki listeyi güncelledi. Yusuf Turan Günaydın, sağ olsun, zamanla kaydettiği kaynakçayı bize verdi ve elimizdekilerle birlikte eğer ana listede yoksa mevcutlara ilave ettik. Bu katkısı için Yusuf Turan'a teşekkür ediyoruz. Kaynakların yazımında da bir birlik sağlanmaya çalışıldı ve günümüzdeki akademik kaynakça biçimi tercih edildi.

Bu yeni baskı öncesi duyurumuza duyarlı davranıp yazılarını gözden geçiren ve güncelleyen yazarlara, bu baskıya yazılarıyla katkıda bulunan değerli dostlarımıza, bütün yazıları pürdikkat okuyup yazım yanlışlarını düzelten Meltem Şimşek Öksüz'e çok teşekkür ediyoruz. Umarız, elinizdeki özel sayı Sezai Karakoç'u ve eserlerini tanımak isteyenler için faydalı bir kaynak olur. Sa'y bizden Tefvik Allah'tan.

Turan Karataş
Mert Öksüz

**I. BÖLÜM:
HAYATI, KİŞİLİĞİ, PORTRESİ**

İsmail Sert

YILDIRIM AYDINLIĞINDA BİR AĞAÇ OLARAK ŞAİR

'Ben geldim geleli açmadı gökler'

Şair, bir köklü ağaç.

Ömür, bir yıldırım aydınlığı.

Bu anlık aydınlıkta, kendi gösterdikleri içinde bizim görebildiklerimiz...

Yüzü az biliniyor. Ancak izi köklü ve derinde. Zaten O da yüzünü gizleyip, izini derinleştiren biri. Yüzü geniş ve aydınlık. İzi dümdüz. Zamanı geldiğinde bedellerin hepsini yüklenmiş biri.

Az yazmış. Ama azımsanacak bir azlık değil. Çok yazmış. Ama kendini çoğaltarak ulaşılmış bir çokluk değil. Yayınlarıyla, ülküsüyle, nesliyle... bütün hayatı 'diriliş' çerçevesi bir resim.

Anlatması zor. Hem insanı anlatmak, sadece insanı anlatmak olmadığına göre... Aynı zamanda şehirleri, toplumu ve çağı anlatmak olduğuna göre...

Başlarken bilinsin isterim; Bu anlatma girişimindeki bütün bağlar, şairin yazdığı ve yayınladığı hatıralardır.

22 Ocak 1933 doğum tarihi. Annesine göre aynı yılın gülan ayında doğmuş. Yani, 'güller' ayında, 'güllerin açıldığı ay'da.

Yıkılmışlıkların içine doğmuş.

Çağın yıkılışı önce. Eski bir çağın kopa kopa gittiği, hayat tarzında büyük değişikliklerin yaşandığı, insanların bocaladıkları bir dönemde... Çağ değişiyor ve heyecandan çok, yıkım bırakıyor bu değişim.

Bir başka yıkılış; büyük devletin yıkılışı. Uzun süre yaşayan devletin, uzun süren yıkılışının sonu. Devletle birlikte geleneksel hayatın yıkılışı. Toplumun yıkılışı... Savaşın ve değişimin tökezlettiği hayat...

Üçüncü yıkılış; tarihî Ergani'nin yıkılışı. Bu yıkılışa şahit olanların kurduğu yeni, korunmasız, çıplak Ergani. Şeyh Sait isyanı sonucunda binlerce yıldır biriktirdiklerini bırakarak Karacadağ'ın sırtından eteklerine inen Ergani. Zülküfül makamının kanatları altındaki Ergani.

Baharda yalnız o dağa mahsus olmak üzere erguvani renkte bir çiçek açar. Ergani isminin oradan geliyor olması bir ihtimal. Halk buna 'makam çiçeği' de dermiş.

İyice yaşlandığında gözleri görmez olan amcası, zaman zaman dalar, bağırır: *“Haydin Ergani’ye gidelim. Neden Ergani’ye gitmiyoruz?”*

Ve bu yıkılmışlıklar içinde, savaşın siyasi, iktisadi, toplumsal yıkıntıları içinde yıkılmamaya direnen aile. Dirense de yıkılmışlığı yaşayan aile.

Babasının adı: Yasin. Annesinin Emine. Ancak ‘İmme hanım’ derlermiş.

Baba tarafının atalarında Sipahi ağaları var. Savaşlara katılmışlar, yararlılıklar göstermişler. Kendilerine beratlarla tımarlar bağlanmış. Dedesi Plevne savaşına katılmış, Gazi Osman Paşa’nın takdirini kazanmış bir asker.

Dedesi, ailenin beratlarını toplayıp deriden bir kılıfın içinde saklarmış. Dermiş ki: *“Bunu iyi saklayın. Mal mülk insanın elinden gidebilir. Ev yıkılabilir, yanabilir, para elden çıkabilir. Önemli değildir. Ama bunlar çok önemlidir.”*

Dedenin uyarısına rağmen, bu kıymetli aile mirası kaybolmuş.

Bir ihtimal Şeyh Sait isyanı ve onun bastırıldığı kargaşa günlerinde kaybolmuş.

Bir başka ihtimal de ‘çocukların bu miras dolayısıyla bir iddia sahibi olup da devlet tarafından güçlüğe uğramamaları için’ amcaları tarafından yok edilmiş. Korkudan...

Babasının koyduğu isim: Muhammed Sezai. Sezai’nin anlamı da Muhammed’le aynı hemen hemen. Âdeta onun Farsçası. Geleneğe göre söylersek; ismi Muhammed, mahlası Sezai.

Nasıl olduğu bilinmiyor; nüfus kayıtlarına geçirilirken ağabeyinin ismi yazılmış: Ahmet Sezai. Ailede, okulda, sokakta Sezai olarak çağrılır.

İlk yazısında müstearı Mehmet Leventoğlu. Mehmet’i zaten ismi olarak benimsemiş, Leventoğlu ise ailenin asıl lakabı.

Amcası, kanun çıktığında soyadı olarak Leventoğlu’nu seçmiş. Fakat nüfus memuru, bu ismi Arapça bulduğu için itiraz etmiş. Ve listeden bir soy isim seçmiş: Karakoç.

Bu seçim bir tesadüf müdür? Akkoyunlulara bir telmih midir? Yoksa Akkoyun’a nisbet olarak mı seçilmiştir? Yoksa anne tarafı Karakoçan bölgesinden geldiği için midir? Bilinmiyor.

Babası, ailenin en küçük erkek çocuğu. İlkokulu bitirmiş, az da olsa medresede okumuş. Küçük yaşta kendi işini kurmuş, ticaretle uğraşmış. Kahve işletmiş. vs.

55 ay fiilen askerlik yapmış. Kafkas cephesinde savaşmış, 2 yıl Rusların elinde esir kalmış. Savaş ve esaret anıları bol, kurşun yaraları taşıyan, ama bütün bunları anlatmayan bir baba.

Aklında bir takım beyitler olan, yeri geldiğinde bunları konuşmasına katan, şiirseven bir baba.

Osmanlı Devleti’nin sonunu, savaşı, isyanı, İkinci Dünya Savaşı’nı, pahalı-

lığı, kıtlığı, ölümleri, hastalıkları, servet kayıplarını görmüş bir baba.

3-4 yaşlarında dükkânlarından eve dönerken biriyle karşılaşmış. Nereye gittiğini sormuş adam. Yaşı küçük de olsa, cevabı büyük olmuş: “-İstanbul’a.”

Sonraki hayatı hep İstanbul’a doğru gelişmiş. Diyor ki; “İstanbul’da olduğum halde, sanki hep hâlâ İstanbul’a doğru gelmekteyim. İstanbul’u arıyorum.”

İlk sanat algılamaları Maden ilçesinde. Buradan Ahmet Hamdi Tanpınar’la farkı ortaya çıkar. Tanpınar, ilk sanat zevkinin Ergani madeninde pencereden gördüğü kar yağışı olduğunu söyler. Karakoç için mekân yine Maden olsa da görüntü, ‘cinlerin düğünü’dür.

Yıl 1937. Okul kitaplarından yararlanarak kendi kendine okuma öğrenir.

Aynı yıl İsmet Paşa’nın emriyle Zülküf’ül makamı yıkılır. Kimse yorumlamaz bu yıkımı.

Küçük yaşta ilkokula başlar. ‘İhtiyat sınıfı’ o zaman için birinci sınıftan önceki sınıfın adıdır. Sınıfta ne masa vardır, ne de sıra. Orta yerde duran, bilardo masası gibi kocaman kum havuzunda çocuklar parmaklarıyla harfleri yazmaktadırlar. Yılbaşında müdürün yaptığı imtihanla birinci sınıfa geçer ve artık hep önden gider.

Verdiği ödevi yapıp öğretmenine gösterdiğinde ‘okay’ yazar defterine. Bunun ‘pekiyi’ anlamına geldiğini sonradan öğrenir.

Babasının bir arkadaşının yazıhanesinde bir kitap bulur. İştahla okuduğunu gören yazıhanedeki amca, kitabı hediye ediyor O’na. Bu kitap bir ilmihaldir. İlk namaz surelerini oradan öğrenir.

İkinci Dünya Savaşı’nın zorlukları yaşanmaya başlar. Buğdaylara hükümet el koyar.

Ekmekler kepekli un kullanıldığı için önce kararır, sonra küçülür ve en sonunda da karneye bağlanır. Nüfus cüzdanlarında ekmek damgaları, mühürler... Köylüler kendi harmanlarından hububat çalarlar aç kalmamak için... Ekmekten sonra bez de yoklara karışır. Sonra gaz yağı. Sonra sabun... Açlık sınırı, karanlık geceler ve bitlenmeye başlar ahali.

Cumhurbaşkanı olan ve ‘millî şef’ olarak anılan İsmet İnönü ‘bit bulunabilir, bir sakıncası yok.’ deyip rahatlatmaya çalışır.

İlkokul dördüncü sınıfta bir yıl bekletilir, erken bitirmesin diye. Erken bitirse ortaokula alınmayacak, bir yıl ara verince de okuldan soğuyacaktır.

En iyisi; pedagoji kurallarına göre temel sınıf olan dörtte bir yıl beklesin.

Kış geceleri evden eve dolaşan gazavatname, Siyer-i nebi gibi kitapları babası ahenkle okur, onlar da dinlerler. Ya da Muhammediye, Ahmediye, Battal Gazi kitapları... Yanında kış tatlıları, kar helvaları ve kıpkırmızı olmuş sac soba...

Kuşluk vakti kavurmalı çorba, öğle yemeği peynir ekmek, biber salamurası